

Prava Pučka Sloboda

PREDPLATNA CIENA NA GOD. K 2
- NA PO GOD. 1 - POJEDINI BROJ 2 p.
PREDPLATA SE ŠALJE UREDNIŠTVU

izlazi svakog četvrtka

IZDAVATELJ, VLASTNIK I ODGO-
VORNI UREDNIK: VLAD. KULIĆ
- UVRSTBE PO CIENIKU ili POGODBI

God. I.

ŠIBENIK, 31. prosinca 1908. god.

Broj 36.

Godina 1908.

Današnjim danom godina 1908. polazi u zaborav, a da se više nigda ne povraća.

Godina 1908. nije ništa koristna i trajna nam donijela u obće za narodno dobro, a nije ništa ni posebna za težaka, pa ni radnika.

Naša domovina nalazi se još razkomadana na sve četiri strane, a srce njezino, milu nam posestrimu Hrvatsku i Slavoniju gnjavi magjarski sluga zlosretni tiran i kukavica ban nametnik Rauch.

Kao što u Hrvatskoj i Slavoniji vlastodržci i silnici ne će da otvore sabor, da pučki prestavnici pred celom Evropom odkriju nepravde, koje naš narod tamo podnaša i trpi, tako evo i mi u Dalmaciji ostadosmo ove godine bez zasjedanja sabora, premda su se novi izbori obavili ima već puna dva mjeseca.

Zašto sve ovo?

Zato, jer se silnici i vlastodržci boje, da narod preko svojih zakonitih prestavnika, a to je zastupnika, ne ustane kô jedan čovjek na obranu potlačenih naših prava u političkom i gospodarstvenom pogledu. Zato, jer se boje, da narod ne upita bezdušnike gdje su obećani milijuni s ove strane Velebita, a kad će svršiti satrapija i gospodarsko ogulivanje Hrvatske i Slavonije sa strane bahatog Magjara. Zato, jer se boje, da narodni zastupnici, obzirom na pripojenje Herceg-Bosne, ne posjete Niemce i Magjare, da čuvaju prste i da im odvažno kao jedan čovjek ne doviknu: To je naše, tu počivaju kosti naših slavnih otaca. Zato, jer se plaše moćnici naše narodne sviesti, koja je protkana u svim nama, a koja traži ujedinjenje svih hrvatskih zemalja u jedno državno tielo, da tako skrši bahatost Niemaca i Magjara.

Može li ovako i dalje trajati? Ne, ne može i ne smije!

Godina 1909. treba da bude po naš narod sretnija, a takovom će postati, ako se mi budemo znali svojim radom nametnuti onima, koji su nas kao kakovo roblje do sada izrabljivali u svoje svrhe, po naš narod ni malo koristne. Mi treba da se ujedini svi. Bio bogat ili siromah, živio on u gospodskim palačama ili seoskim kolibicama, nosio on rukavice na rukama ili mu ruke prikrili žulji čekića, maškлина i motike, svi treba da pri-

hvatimo za jedan štap. Taj štap u ruke nam daje stranka prava, ova jedina prava narodna, a i pučka stranka. Okupimo se svi oko nje, pak i oni, koji su do sada lutali i kolebali, jer ćemo samo pod njenim barjakom izvojštiti naša prava, našu slobodu, naše narodno sjedinjenje.

Ovog načela mi smo se držali od osnuća našega lista, koga smo pokrenuli uprav da zagovaramo, branimo i širimo spasonosna načela stranke prava, stranke, u kojoj je mjesta svakom Hrvat, svakom sinu, koji pošteno iskreno i samopriegorno ljubi svoju majku, svoju domovinu dragu.

Doduše, priznati moramo, da naš cilj podpuno nismo postigli, ali to nas siluje, da upremo još jače, dok ne porušimo sve ograde i dok naš radnik, naš težak ne uvidi, da mu je jedini spas u jedinstvu domovine, za koji radi i za kojim teži stranka prava.

Naših neprijatelja je mnogo, ali neka znaju, da čim je njih više, da je i naša snaga, kojoj u narodu nalazimo uporište, još jača i neslomljiva.

Zagovarati ćemo i dalje interese radnika i težaka, jer u njima leži naša narodna snaga.

Puni nade u sretnu budućnost, čestitamo našim čitaocima i celom hrvatskom narodu sretno i beričetno novo ljeto u miru i u zdravlju!

Šta je nova po svietu.

Hrvatska. Pogledaj se okolo na okolo, napni uha svoja, pa gledaj i slušaj što se u drugim zemljama događa! I kod drugih naroda imade stranaka i strančica, pojedini se ljudi medju sobom psuju i tuže, osobnosti su kod njih i veće nego li u nas, medju našim ljudima, pa ipak kad vide, da se o koristi ili šteti domovine radi, svi su složni, da je i čuditi se i diviti njihovu samopriegoru. — Magjari i Niemci, to nam svaki dan dokazuju. Živim primjerom, svakodanji djelovanjem svojim, upućuju nas, kako bismo se morali vladati, osobito sada, kad se darovi diele. Čas je odlučan, a mogao bi biti i sudbonosan po hrvatski narod. Ako mi budemo i nadalje stali jedan prama drugome kao kozji rozi, pamet će doći, a vrijeme proći. Koristi ne će biti, a šteta nesumnjiva. Bio pukao glas, da će se naši izabranici, kolovodje hrvatskog naroda, skupiti da, po predlogu Dr. Mile Starčevića, imenuju narodno vieće, koje će svim Hrvatima zapoviedati i naredjivati, kako im se je vladati; još, da će se — uz predhodni dogovor sa srbskim zastupnicima — pravaši iz koalicije združiti sa svim ostalim isto-

mišljenicima, e da tako uzmognu doći do vlasti, a magjarskog čauša odalačiti. Sve se ovo samo čukalo, al se nije ništa učinilo. A hoće li? Ako kod naših ljudi imade uvidjavnosti, ako razabiru položaj u Austriji i okolo nje, ako iskreno ljube hrvatsku domovinu svoju, to i bez oklievanja moraju da provedu. Narodno vieće, sastavljeno od predstavnika svega hrvatskog naroda, moralo bi biti uvaženo kod najmanjih i najvećih vlastodržaca, a na njihovu rieč ne bi se itko mogao oglušiti, morao bi joj se pokloniti milom ili ti silom. — Imperijalizam i bahatost, bilo magjarska, bilo njemačka, moglo bi se reći: bila pa prošla. Hora je! U kolo sloge, ljudi, dok smo na vrijeme, da spasimo Hrvatsku.

Bosna. Mirna je Bosna! Ljudi sve jedan drugoga na mir i red upućuju, a malo govore. Najviše na njih djeluje obći muk i zadah puščanoga praha. Sve je tiho kao u najmirnije doba, a ipak danju i noću razabiraš i vidiš toliko stražara, toliko oružanih momaka, koji bdiju i paze, hoće li se gdje koja iskra pomoliti, da ju odmah ugase, bojeći se da nebi od nje požar orastao. Jadna Bosna, hud te udes prati! Tko te uznemiruje? Je li možda domaći sinovi tvoji? To bi bila najveća pogriješka, gora od izdaje. Uznemiruje li te bližnji brat tvoj? Kad bi ovo istinito bilo, brat bi tim dokazao, ne samo da tebe ne ljubi, nego da ne ljubi ni slavensku misao, ni sebe istoga. Najočitiije bi bilo, da kod te braće tvoje nema politički zrelih ljudi, te ne shvaćaju, da je po narodnu misao sve ista korist da se počne ujedinjivati rod naš s jednoga ili s drugoga kraja svoga. Ne! Mi smo podpuno uvjereni, da Bosnu ne uznemiruje ni domaći ni bližnji brat, nego bojazan, da i ovaj dio hrvatskog našeg naroda kao i mi ne bude sapet u robske okove usilnih Magjara i bahatih Niemaca. Ako temeljito sudimo, čast im, prijatelji su nam i braća. U protivnom slučaju, žalimo ih i opraštamo im, jer ne znaju što čine. Bosna je puna laguma. Ako budućoj skupštini ne podje za rukom ukloniti ih, prasnuti će, bit će krvi. Al da bi to bila dušmanska krv, ni polak žalosti! Nego brat će brata biti, naša će se krv prolievati, a to i jest zašto tugujemo.

Austrija. Zebe se čupaju o tudje proso. — Budu li Hrvati pametni — tabačit će. U Beču o pripadnosti Bosne sude na jedan, a u Budimpešti na drugi način. Niemci ne kažu da je njihova, a Magjari čisto i bistro tvrde, da pripada Ugarskoj, da je Bosna zemlja krune sv. Stjepana. I tako imati ćemo dva razna zakona o Bosni. Tako je, i mora pomutnja nastati medju lupežima. Oni o njoj odlučuju bezpravno, protupravno, a onaj čimbenik, koji na to neoborivo pravo imade, nit je pozvan, nit

može da o vlastitoj zemlji svojoj, o narodu svom i samo rieč izusti, a kamo li da odlučuju. — Hoće li ova krivda liepo svršiti? Neće! Magjari i Niemci će se zavadi pri dielenju jabuke — Bosne. Tko će zube skršiti? Ako Bog dade, i bude li pravde, a sviesti kod Hrvata, i Magjar i Niemac će se prevariti. — Rusija napućuje Austriju, neka nastoji s Turskom se nagoditi za Bosnu, a od drugih država nek iztuca priznaju na prisajedinjenje, a ona da će s njom o konačnoj sudbini Bosne najzad i lako sporazumjeti se. Moguće je, barem tako mi shvaćamo, da Rusija sjeti zebe nek se kane tudjeg prosa, da je Bosna hrvatska zemlja, nek s Hrvatskom i bude sdružena. Je li Rusija toliko slavenska, prožima li bratsku ljubav, dužnost i misiju svoju, to ćemo vidjeti. Nek samo ne zaboravi, da je i Hrvatska na Balkanu.

Je li za bolje, ili za gore?

Uvod.

Na 21. t. m. zauzećem „Zadružnog Saveza“ u Splitu bio je sastanak, kako kažu, za dobro težaka. Na ovaj sastanak bilo je pozvano nekoliko naših uglednih trgovaca i posjednika, a veliki broj vladinih ljudi.

Izim pozvanika nitko drugi nije smio pristupiti, te s ovog razloga ni mi nismo mogli postarati se, da dobijemo potanje izvješće i da težaku kažemo, hoće li ovaj sastanak njemu donieti koristi i koje.

Izvještaj je ipak donio „Narodni List“ i to iz pera svog posebnog izvjestitelja, te nama ne ostaje drugo, nego na temelju ovog izvještaja prikazati težaku u obće, a načini čitaocima napose što se tu zaključilo.

Govor Stipe Bulića.

On je govorio o vinu, konobi i lozi. Reče, da sa jakim vinima možemo jedino prokrčiti put našem vinu. Konobe da treba urediti, jer da loza doduše daje vino, ali ga konoba čuva i od toga čuvanja ovisi njegova vrednost bilo za mjestni potrošak, bilo za trgovinu. Vino treba da urodi za trgovinu. Za to se hoće odabranih vrsti loza. Govorio je i o ranom stalnom groždju, jer da se od prodaje može dobiti liepih novaca.

Govor Ilijića.

Ilijić, to je jedan od većih naših trgovaca u vinu. On kaže, da je zakrkla prodaja našem

vinu samo djelomično, jer da se bolje vrsti vina prodaju danas od 20 do 25 K, slabije od 16 do 20 K. Govori da je naše vino izvrsno za križanje, te da mu nema para na svijetu. Samo vina Sirakuze i Kalifornije da se u pogledu ovoga mogu takmiti s našim vinima. Ilijić je mnienja, da su previsoke cijene našem vinu donekle pokvarile težaka, jer da nije imao štednje. Preporučuje da se težaka na štednju privikne i postepeno priuči. Preporuča gojenje maslina. Lanjske godine da je iz Trsta poslato u Dalmaciju 780.000 K ulja. Lozu sadimo samo onde, gdje ona može uspjevati, a na ostaloj prostoriji gojimo druge gospodarske grane.

Govor Ivaniševića.

Filip Ivanišević, trgovac s našim vinom u Trstu, prikazao je položaj trgovine našem vinu u onom gradu. Od natrag 20 godina bila su u Trstu samo tri-četiri dalmatinska prodavaoca vina s Visa. Sada imademo u Trstu 125 prodavaoca dalmatinskog vina. Trst popije 150.000 hektolitara dalmatinskog vina. Govori o Beču i Pragu, gdje bi se imale otvoriti konobe i tako otvoriti put našem vinu u širokim masama. Vanka monarhije uputno je [slati vino u Carigrad, Aleksandriju, Ameriku našim ljudima tamo naseljenim. Kaže, da bi u velikim gradovima bilo koristno podignuti trajne izložbe naših vina spojenih sa kušnjama. I on preporuča gojenje ranih vrsta groždja za zobjanje, te navadja kako u Trstu 1 kg. žilavke iz Mostara prodaje na veliko po 96 para.

Govorio je i o ranom trganju, koje osudjuje, a na koncu je prikorio vladu za nepametno davanje podpora po selima, za zadružne konobe.

Govor Radića.

Radić je govorio o razvitku i poslovanju prve dalmatinske zadružne konobe u Bolu, koja je bila osnovana g. 1903. i imala je samo 34 druga, dok danas, da ih ima 96. Godine 1903. imala je 985 hkl vina, danas ih ima 4000 hkl. Preporuča osnuće ovakovih zadruga u većim gradovima monarhije.

Još su govorili Zotti, Marčić, Bobanović, Don Frano Ivanišević, Dr. Mihaljević, Vrsalović Marko, Vrsalović Janislav, Vidović, Antičević, Lupis i Lorini. Ovaj zadnji o ribarstvu.

Zaključci.

Bili su primljeni ovi zaglavci: da se radi oko proširenja seoskih blagajna; sniženja cijene prevoza na parobrodima; viša pouka, u konobarstvu u poljodjelskoj školi u Splitu; nepravljenje zanoveti osnovanju zadružnih konoba; veći porez na pivo; ustanovljenje podpora za gojenje odabranih loza; imenovanje četirijuh činovnika za ribarstvo; podignuće postaja za marvogojstvo i više drugih želja.

Svi ovi zaključci bili su pretresani na sastanku, koji je namjestništvo ureklo za 29. ovoga mejsca u Zadru.

Završna.

Kako se vidi iz ovoga, što smo naveli, vlada je hotila, da njezini činovnici čuju prije glas naših neodvisnih ljudi i radi toga je dopustila toliko brojno učestvovanje svojih činovnika, a to zato da može naprama tome udesiti svoj rad na svom sastanku u Zadru.

Mi u rapred kažemo, da se ni od sastanka u Splitu ni od onog u Zadru ne nadamo ništa dobra, koristna i trajna po težaka. Osnovâ je i previše učinjeno vrhu Dalmacije, te su komisije više progutale, nego se je u Dalmaciji za dobro težaka što učinilo. Nek se počne radit i ozbiljno radit, a ne opet neke lude osnovne prokijit, koje dolaze vladi u prilog i njezinoj politici otezanja, u čemu nose dosta odgovornosti i oni, koji joj svojim sastancima i predlozima još pomažu u otezanju ozbiljna rada za narodno dobro. S ovog razloga mi ove sastanke držimo za gore, a ne za bolje po našeg težaka. Za nj je jedan sastanak potrebit, a taj je onaj, da osvane dan slobode i narodnog ujedinjenja, da naš narod zmogne biti sâm svojoj sreći krojač i biti gospodar, a ne gori nego sluga u svojoj kući. Politika milosti i puzanja treba da bar kod naroda prestane, jer i ako je gladan, radi toga nije niti smije biti ničigov rob. U ostalom, tko je pratio naš rad i pisanje u ovom pogledu, biti će uvjeren, da ovi zaključci, prihvaćeni na sastanku u Splitu, nisu ništa nova, jer smo ih mi podrobno zagovarali i njihovo oživotvorenje tražili u našem listu u više navratka.

Dobrodošlica zastupniku

Dru M. Drinkoviću

prigodom pravaškog sastanka.

Zastupniče stranke prava
našeg srca željo prava
Dobro došđ zdrav nam bio
koj si cielom rodu mio.

Jeka tvojih gromkih rieči
u srcima naših ječi
pak se s tobom veselimo
štujemo te i dičimo.

Bog poživi Drinkovića,
Sliedbenika Starčevića
Našeg vrllog zastupnika
Sveg naroda miljenika.

Murterani.

Demokratima na

svršetku godine.

Divlja stanka Otentota
Svake vrste, svakog skota,
Mržnjom, gnievom zadojena
I „Sramotam“ opojena,
Kano kivna zvjerad vrvi,
Eda pope u prah smrvi.
Hoće da ih sve proguta,
Da joj niesu nasred puta,
Čaća Smodle stranku vadi,
Ona za njim slipeo hodi.
On je pako za nos vuče,
Dok na ponor svu dovuče.
Prorok Jozo, varalica,
Kano zmija otrovnica
Grdi pope svakog dana
Poput turskog kajmekana,

Grozno buči: doli pop!
Hopsa! hopsa! hopsa! hop!
Ali tko se njega boji?
Kriv da prorok zakon kroji?
Zar će psovke bezbožnika
Oboriti svećenika?
Balav jezik tog ludjaka
Neće okaljati poštenjaka.
Neće pljusak bljuvotina
Smodlakinih arlekina
Žarkom suncu nahuditi,
Divni sjaj mu oslabiti!
Ne dopiru do nebesa
Magareća ta trumbesa.
Sjajni mjesec nit' ne haje,
Kada pseto na nj zalaje,
Gorski lave pak se smije
Skriki gadne kukuvije.

Glas iz Cetine.

Na obranu značaja, vjere i narodne slobode.

Značaj.

(Nastavak, vidi br. 35.)

Vjera je najsjegurniji nosilac moralnih zakona, zato je vjerski uzgoj neobhodno potrebit za učvršćenje naroda, koji u borbam i nepogodam odolievati će bolje, čim mu bude bolji i sjegurniji temelj, življi ideal, sredjena ljubav. Valja pojmiti iz vječnih načela etičnih svoje dužnosti, pak ćemo ih onda znati i vršiti. Valja najprije očititi što je domovina, biva dužnost ljubavi, pak ćemo je znati onda i braniti. Ako narod, ma koji, ne grije vatra vjere, on ne može biti krjepostan, ne može biti čudoredan, ne može biti značajan. Nevidimo li mi i danas očito neku slabost značaja, neku malodušnost i podlost čuvstvovanja najpače u izobraženom stališu. Danas imamo puno liepih i glatkih rieči, ali malo značajnih djela. Propadanje vjersko vuče za sobom neminovno propadanje čudi i značaja. Gleda se na što više umnoženje znanja, a zapostavlja se uzgoj suca, raztavlja se znanje od vjere, i tim se zapušta vjera i čudoredje, pa dobar i plemenit značaj propada i nestaje ga. Jedino valjan uzgoj stvara stalnih značaja, krjeposnih duša, čestitih gradjana. Znanje samo ne čini čovjeka najboljim, a većkrat najgorim. Grčki narod, uz svu grčku kulturu, bio je rob Rimljana.

Mudroznanje ne spasava narode, nego muževni i značajni ljudi, čelična kova, zadojeni moralnom snagom svoga prava i dužnosti. Ali uzgoj se osniva na živoj vjeri djelotvornoj, bez koje nema krjeposti ni pokornosti, ni požrtvornosti, nema iskrenog domoljublja, nego najviše osobne slave i koristi, te licumjerja, koje je već svakoga poštenog rodoljuba ojadalo, i odbija ga od borbe za narodnu slobodu. Da, bez vjere nema ideala, nema značaja, nema žrtve.

Svi danas vičemo: živila sjedinjena i slavna naša domovina Hrvatska, a oživili je, i sjedinili je nismo. Kako je sjediniti i oživiti to se ne pita, ali se ustraja uvijek nove stranke i strančice u osobne i sebične svrhe; kvvari se a neuzgaja nevoljni narod u nemoralnoj međusobnoj borbi, koja ga umno i moralno umara i slabi, otimlje mu se i čupa i vjera iz srca njegova, neka istrošen i pokvaren prije podlegne u ljutoj borbi proti moćnim i jakim dušmanom, koji ga nastoje iznaroditi i sasvim ga sattri.

Čudna li sudbina goni naš jadni narod! Naša domovina je raztrgana, naš siromašan narod nalazi se u bezsviesnoj borbi političkih i sebičnih strasti, niti očajan razabire više ni položaj, moćni i silni neprijatelji nieču mu ime i otačbinu; a veliki rodoljubi mjesto sloge nastoje uciepati u srce njegovo bezvjerje, a mjesto moralne okriepe, gone ga na borbu svećenstvu, da ubiju u njemu svu moralnu odpornu snagu u ljutoj zadnoj borbi za narodni obstanak, a to sve u ime napredka! I to su rodoljubi, veliki rodoljubi! Jest u istinu, danas mnogi rodoljubi u nas niesu nego grobari svoje domovine. (Sliedi.)

Tko guli radnika?

Vodje socijalnih demokrata obećavaju radnicima, dok ih namame u svoje društvo, svega i svačesa, a kada su ih dobili, na-

meću im takove novčane terete i tako se s njima ponašaju, kako ne bi niti najgori i najdivlji silnici. Imali smo prilike ob ovom uvjeriti se iz jednog pisma, što ga je sastavio jedan socijalni demokrat i objelodanio ga je u jednoj ozbiljnoj novini. Objelodanjujemo ga, jer iskreno ljubimo našega radnika, komu ne obećavamo svega i svašta sa naše strane lažju ga pitajuć, kako to čine socijalni demokrati, nego ga upućivamo, radi njegove koristi na kršćansko življenje, na poštenu rad i štednju. Iz ovoga pisma svak će viditi, kako vodje socijalnih demokrata ne čute ništa za radnika, smatraju ga prostim robom, a suviše gule ga do kože na način najnemilosrdniji. Evo što kaže taj radnik u svom pismu: „Netom sam stupio u doticaj sa socijalnim demokratima, odmah su me počeli mrziti. Za najprije rekoše mi, da su svi radnici organizirani i da ja moram ući u tu organizaciju, inače da ću štetovati samom sebi. Uz moju sobu spavao je drug mi radnik, socijalni demokrat, i on me nagovaraše, da što prije udjem u organizaciju, da ne budem izložen svakovrstnim mukama — i nadoda mi: kako su i mnogi drugi radnici ušli proti svojoj volji, samo iz straha, da se otmu progonstvima sa strane organizovanih. Ušao sam — a što ću — barem da mogu mirno živjeti. Pitaju odmah od mene da moram platiti za radničku zadrugu; poslie malo eto drugog poreza — da platim za izvanrednu organizaciju pokrajinsku — nije prošlo nego malo dana, pitaju mi za fond mjestne organizacije. Kad sam mislio da sam sve podmirio, dolaze mi, da moram još platiti za fond solidarnosti. Šta će još, — govorim sam sobom — ta bit će sada dosta. Je li svršilo? Ne, da moram platiti i za fond agitacije. Sve sami fondovi. Ti su u istinu duboki bunari — bez dna.

Za sve ovo moram svaki mjesec od moje zarade stavljati u socijaldemokratsku kasu ništa manje nego 9 K! Suviše moram se preplatiti na jednu socijalističku novinu, moram piti gdje i oni piju, a gdje se skupo plaća, a sama je smučalica!

Vodi se od vodja točan popis o svakomu i o privatnom življenju, s kim se koji organizovani drug vodi, idje li u crkvu, posjeća li krčme, koje nisu socijalnih demokrata itd. U ovom slučaju ne fali oštih ukora i preziranja sa strane vodja i fanatizovanih drugova. U zadnje doba prosu se glas, da će se štrajkovati; većina nas je, koji smo bili proti štrajku, jer smo primali dobru plaću i imali smo liepu podvorbu, ali ipak moramo i mi na to pristati, kad je stranka zaključila. Tu je sliepi posluh. Zašto štrajkujemo, ne znamo niti sami. Ubjegne li tko štrajku, izprebijaju ga do krvi i stavljaju ga u socijalističke novine, te ga se proganja od mjesta do mjesta, kano divlju zvier. Čuo sam, da se je neki otac obitelji, pred dvie godine, jer mu je pripomoć za vrieme štrajkovanja bila premalena, latio iznova radnje i posla, ali je tu smjelost slano platilo. Strašni su ti povjerenici društva socijalnih demokrata, i nepopustljivi u ovom pogledu! A dogodi li se da smo usljed jednog štrajka dobili višu plaću, odmah su i zahtjevi veći za fond organizacije.

Pred malo vremena bio štrajk drvo-djelaca. Usljed toga majstor se morao odreći naručaba, jer nije imao radnika, pomoću kojih da ih izvrši. Pak što se dogodilo?

Te naručbe primi na se jedna čifutska fabrika i sve prodade za skupi novac sve ono. Čifut vagnao na stroj da nas osiromaši, a on da dobije. Neću dugo još ostati u tom društvu, jer sam do grla sit njihove lažljive slobode, himbenoga bratstva i licumjerne jednakosti!

Mi ovomu sa naše strane ne nadodavamo ništa, nego samo želimo, da se naši radnici jednom uvjere kako ih njihove vodje socijalni demokrati samo varaju i gule, a sebe obogaćuju.

Naši dopisi.

Iz Šibenika.

Povratimo se na stazu grada svetoga.

Kazali smo u našem članku „Vjera i čudoredje“, kako je baš manjkavost vjere uzrokom padu čudoredja i gubitku svake plemenite krieposti, koje čine čovjeka vriedna da bude čovjekom. Obično ljudi izkvareni zabacuju vjeru i ustaju protiva nje, jer im je duša runjava i u njima se otupio svaki osjećaj uzvišenog primanja. Bezvjerci ne mare za ništa i za nikoga. Ne zanašaju se nego za koritom i jedino im je uživanje u živinskim požudam. Ozlovoljeni životom, još im je jedina utjeha tane ili konopac. Socijalisti i naprednjaci su danas koji po našim stranam ruše vjeru u pravoga Boga i to čine ne samo svetogrdnim riečetinam, nego i ogavnim pismima, u kojima blate sve ono što je kršćanima sveto. Jadnici, te ne znadu li da rušeći vjeru u dobrom puku, ruše mu pravo blagostanje, napredak, a što je najglavnije, ruše mu mir duševni, najdragocjenije blago, koje može uživati na ovom svijetu. Znademo dobro za život bezvjeraca, nije drugo, nego očajničko borenje, — imadu li obitelji — tu vlada sama bieda, nevolja, zdvojnost. U jednu rieč: bezbožnik i bezvjerac stvorenje je, koje ne smiedeš prezirati, a moraš žaliti. Od njega nikakve koristi niti za obitelj, niti za otačbinu, a šteta po ljudsko društvo.

Francuzki pisac Aleksander Dumas na 4. decembra 1870., pod utiskom udaraca, što no je primila Francuzka u ratu sedamdeset prošlog stoljeća, u jednom svom pismu na prijatelja ovako se izrazavaše: znaš li zašto nas tuku Prusi, polag svih junačkih djela i bezprimjernih žrtava sa strane pojedinih Francuza? Prusi vjeruju u nešto, a mi u ništa — — — mi smo sve oblatili — sve smo poružili — — neću niti da govorim o Bogu, koga smo potjerali — — Bog to sve pripušta da nas kazni — — Francuzka ne može dugo stati bez Boga: Gdje nema Boga, nema prave žene, a gdje nema prave žene, nema ni dobre obitelji, nema otačbine; gdje nema otačbine, ne može biti ni ljudi, koji će se za nju boriti.

Ovako piše jedan A. Dumas, koji je sam puno pripomogao u djelu rušenja vjere, obitelji i otačbine, jer je svojim pismima kvario ljude.

Za francuzkim bezvjercima idu sustopice socijalisti i naprednjaci i rade iz petnih žila, da amo kod nas uvedu onamošnje novotarije, samo da pokvare dušu našega dobroga puka. Mi se nadamo, da im neće to uspjeti, jer kada bi im to pošlo za rukom, onda s Bogom, svemu bi odzvonilo i obitelji i otačbini i ljudima; zavladao bi takovi metež, da bi poštenu ljude stajali u zapečku,

a hrdje bi i izkvareni stvorovi kolo vodili, narodu bi se nametnuli i njime upravljali da ga upropaste.

Mali puče, poštena naša kapo, otvori oči, pogledaj u okolo i dobro razaberi položaj! Uvjerit ćeš se kakve ti stupice sapinju socijal demokrati, da te u svoje proklete mreže ulove. Htjeli bi da te od crkve, od Boga odaleče, nek postaneš zvier kô što su i sami. Ne stupajmo već nitko putem ponora, vratimo se na stazu grada svetoga.

*

Vojna Napoleona I. na Rusiju!

Iz Dubrovačkog kotara.

Silni Napoleon, gvozdeni Bismark, glavoviti prevrtljivac dalmatinski, Dr. Smodlaka, poput morskog galeba diže se nebu pod oblake, te se naglo spuštao niz more Jadransko i belaj ga donese u naše pitomo Slansko Primorje, e da nam glave soli. Uvidio silni Joso, da mu u Splitu i okolici sila pada, te odmah pomisli na nova osvajanja. I taj div, taj drugi Napoleon, diže se silnom vojskom, glavom punom opakih osnova i ludih obećanja, i htjede svom hitrinom jurišati na težaka dubrovačke okolice. Baš kô Napoleon I. u Rusiju! Nu što? Napoleon I. pobježe iz Rusije uništen, a Napoleon II., Dr. Smodlaka, povuče se s našeg Slanskog Primorja osramoćen.

Došao bio taj veliki čovo, a predteča Milić prepravi pute novome proroku. — Kad su opazili mudru glavicu gospara Jose, svak gledao i mućao. U pratnji mu je gospodar Milić i Jelić iz Slanoga, a osnova je bila osvojiti Čepikuće.

Sila svieta, (kako skromna duvnica ona naša skladna „Crvena“ piše) zaokruži splitskog mutikašu. I prorok podigne ruku, otvori usta i odabranom narodu progovori živo i iskreno.

Govori Joso, a narod samo gleda, kako teče rječ iz ustiju proroka, koji se na to pripravlja dugim postom, samo što bi mu pri suncu kadgod zalastio brk od mastnih zalogaja, samo okušanih kod Milića. Od prilike ovako: Braćo moja i družino draga! Doći će čas, kad će te odahnuti od tereta nemile gospode i nameta usilnih popova! Ne dajmo se nikome pod noge! Naša ruka neka bere plod znoja svoga, naša djeca nek uživaju stečevinu otaca svojih! Vjerujte, braćo mila, srce moje neizmjerno ljubi mali puk; vaša žalost i moja je, vaše veselje i moje je veselje! Braćo, budimo ljudi, a onda ćemo se takvim pokazati, kad se svi ogrlimo u bratskom demokratskom kolu! To reče i prestade. Čekao je sad, što će na to mali puk odgovoriti. A narod? Čuda ne vidjena! Osta hladan, kao kamen. Svaki je prezirno gledao na nemirna, slavohlepna proroka i mućao. Mislio Joso, da će tad svi Čepikućani tanko glasovito zapjevati, da se čuje sve do Carigrada: Ljubimo te naša diko! A kad tamo nitko ni rieči. Gleda Joso svoga Milića, a Mile smućen, jedva smjede pogledati u strašno gnjevno lice prorokova, koji poražen samo zuri u narod. Prodje čas dva i Joso pokunjen ostavi Čepikuće i ode, a za njim i njegova pratnja. Dodjoše u Slano. Pitaše ih, gdje ste bili? Nigdje! Što ste postigli? Ništa! — Oj doktore Joso, delijo poznana, ti si mislio, da ti je narod dubrovačke okolice istog kova, kao oni od tebe zavedeni

u Spljetu! Prevari se! Narod dubrovački dalje vidi od tebe, jer je pošten i zdrava razuma. Neda se on od skitalica, od prostih smutljivaca izrabljivati. Ne dolazi više k našem skladnom težaku! Mani se doktore luda posla!

Hrvoje.

*

Pogreb sokolaša.

Novi kod Trogira.

Javljam vam tužnu viest, da je naš nezaboravni brat sokol Mate Žanić preminuo na 4. o. mj. Kad smo to čuli, žalost obuze naša srca i nije bilo oka, koje nije prosuzilo za dobrim mladićem. Bilo mu je tek 17 god. Sutra dan bio mu je sprovod. Odpratili smo ga do groba i molili za njegovu dobru dušu.

Nadgrobnu rječ upravio mu je brat Damijan Katalinić i Gajo Kodunić.

Slava Mati Žaniću, laka mu bila ova hrvatska zemlja, a duša mu raj uživala!

Do znanja povjerenicima, predbrojnicima i prijateljima „Prave Pučke Slobode“

Pri svršetku smo godine; treba urediti račune s tiskarom, s toga molimo gorispomenute, da nam odmah pošalju zaostalu predplatu.

Plaćajte i pomagajte „Pravu Pučku Slobodu“!

Viesti.

Sretnu novu godinu želimo svim našim predplatnicima, povjerenicima i čitateljima. Dao Bog svima dobru i plodnu godinu 1909!

Zabava u „Hrvatskom Sokolu“. Večeras, po običaju, bit će u našem „Sokolu“ društvena zabava, koja će svršiti sa plesnim vjenčićem. Početak u 9 satl. Svi na zabavu!

Za družbu sv. Ćirila i Metoda primili smo od g. Josipa Damića pok. Nikole iz Rogotina K 15, koje sakupiše seljani na okupu prigodom odlaska Don Nike Nazora pri počastnoj večeri.

Božićne svetkovine u našem gradu bile su proslavljene ove godine na osobiti način. U svim crkvama, a naoseb u mjestnoj Bazilici, držale su se svečanosti uz pjevanje prigodnih pjesmica. Sve svetkovine su prošle mirno, kako se dolikuje pravim kršćanima. U gradu i predgradjima bilo je sve veselo uz pucanje iz pušaka po običaju.

Prvi snieg. U utorak je pao u zaledju Šibenika obilati snieg, koji je poledio. Bilo ga je i u gradu, ali se je razpao. Usled velikog sniega na planinama, zadunula je jaka bura i zastudnilo je izpod 0 po cel-siovu toplomeru. U ovom času promišljali smo na jedan narod u Zagorju. Led na dvoru, a kuća prazna, kud veće i gore nevolje. Vlado, vlado, makni se i pomoz sirotinju u nevolji!

U prošlu nedjelju u Murteru i Betini bio je držan pravaški sastanak. Istom je prisustvovalo veliko mnoštvo naroda. Bio je i naš urednik. Dr. Drinković, kao zastupnik, razvio je pred biračina svoj program,

uz neopisivo odobravanje. Sastanak je u jutro bio u Murteru, a po podne u Betini. Primili smo obširni izvještaj, koga radi pomanjkanja današnjeg prostora donieti ćemo u narodnom broju.

Smetište nije u Šibeniku moglo obstojati, te se je preselilo u Split. Ipak je glavni urednik u Šibeniku. Ovaj nitkov, koji žive na plećima jadnih radnika, misli, da ima posla sa vrstom svojom, te cieni da njegovo blato može da koga oblasti. On se ljuto vara. Što se tiče našeg urednika, neka zna, da je on rođen i odgojen u Šibeniku i da je za Šibenik uradio puno više u jedan dan, nego će dotepuz i svi njegovi prirepine poraditi u cio svoj viek. U ostalom glede prietnja i šaka nek ovaj novi Lukeni zna, da smo njemu i drugima uvijek na biljezi.

Svega po malo.

„Hrvatska Bosna“ zvat će se jedan list, koji će po mladom lietu početi izlaziti u bielom gradu Sarajevu. Da će braniti pravice težaka maloga puka i celog hrvatskog našeg naroda.

Preletila zvijezda. Kad je neki dan, noću, išla željeznica iz Bjelovara u Križevce, usred mrkle noći nastala svjetlo kao usred biela dana. Sjajna zvijezda preletila i razsvjetlila okolicu. Tko znade, gdje je pala!

Žudije u Budimpešti. U ovome gradu od svega puka imade treći dio žudija. Ipak su oni gospodari u obćini, jer u vieću njihovih je 178, a kršćana samo 22.

Koliko ih u Beču umire? Neki dan je jedan zastupnik uztvrdio, da u Beču umire svaki mjesec do 800 čeljadi. Borme, nije ni puno na toliko naroda što je u njemu. Ali tu vlada nije maćeha, te ne dopušta da i od gladi ljudi umiru kao u nas u Dalmaciji!

Prodaja maćaka. Iz jedne njemačke trgovačke luke neki dan odputovao je pun parobrod maćaka. Punih pet hiljada. A spremaju se još dva, da svaki ukrca isto po 5000 glava. Voze ih u Japan. Onamo miševa da se nemaš od njih braniti, a maćaka malo. U njih će, sjegurno, više cieniti maćku nego u nas najvećeg ovna!

Što je dopušteno Niemcu, nije Čehu. Kad su tu skoro u Pragu bili nastali neredi, nekoliko Čeha obuklo se u njemačke haljine, pa udri da se pjeva, više i dere. Redari ih gledali, pratili i smijali se uživajući. Ti isti Česi udju u jednu kuću i tu se preobuku: skinu njemačku odjeću, a obuku se po česku. Izidju na ulicu. Stanu samo pjevati ali česki. Kad su ih redari vidjeli i čuli, zabranili im pjevati, i da će s njima u slipić. Eto, ni Česi u svojem, kô ni mi u našem glavnom gradu Zadru, nesmiedu u svojem jeziku pjevati. Pravdo, gdje si!

Hrvati i Hrvatice! pomozite hrvatsku Istru.

Hrvatska Tiskara (Dr. Krstelj i drug) — Šibenik